

Модель ефективного моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі

У статті розкривається сутність моделювання та його роль у педагогічних дослідженнях; обґрунтовується модель моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах, яка містить цільовий, змістово-процесуальний та результативний блоки.

Ключові слова: моніторинг, моніторинг організації виховної роботи, модель, вищий навчальний заклад, модель ефективного моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз практичної діяльності вищих навчальних закладів у контексті досліджуваної проблеми переконливо свідчить про те, що моніторинг організації виховної роботи ще не став невід'ємним складником роботи всіх підрозділів вищого навчального закладу, що не уможливило здійснення на належному рівні об'єктивного відстеження розвитку, якості організації виховної роботи; проектування оновленої її системи у вищому навчальному закладі. А тому *актуальними* є теоретичне обґрунтування й розроблення моделі ефективного моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для твердження, що важливою науковою процедурою вивчення моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі є *моделювання*, наукове обґрунтування якого представлено в працях К. Батороева, В. Штоффа та ін. [1; 7].

Термін «модель» походить від латинського *modulus* – міра, мірило чи зразок, дає підстави стверджувати, що модель – це об'єкт, який заміщує оригінал і розкриває найбільш важливі риси й властивості оригіналу для певного дослідження [4, с. 44]. На думку Л. Капченко, ідеалізовані моделі об'єктів, явищ, процесів застосовують майже в абсолютній більшості досліджень, у яких використовують системний підхід, оскільки відомо, що будь-яка система моделюється. У процесі розроблення моделей особливо звертають увагу на визначення підструктур відносно цілісної системи і на пошук оптимальних зв'язків між ними [6]. Н. Зуєнко зазначає, що вчені В. Загв'язінський, Л. Зоріна, Ю. Бабанський, І. Лернер, А. Сохор використовували в дослідженнях моделі: а) як засіб для системного розгляду складних питань (наприклад, для вибору логіки дослідження, логіки розгляду процесу навчання); б) як опис теоретичного об'єкта (наприклад структури взаємодії педагога і вихованця); в) для подання результату в узагальненій і наочній формі [5, с. 37].

Отже, як свідчить аналіз психолого-педагогічної літератури, моделі широко застосовують у наукових дослідженнях. Однак проблемі моделювання моніторингу організації виховної роботи у вищій школі приділено недостатньо уваги. А тому **мета** нашої статті – обґрунтування й розроблення моделі ефективного моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У контексті нашого дослідження модель моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі – це система його здійснення, включення в яку суб'єктів виховної роботи за дотримання певних педагогічних умов забезпечує ефективну її організацію.

Проаналізувавши типи моделей, ми зробили висновок про те, що меті й завданням нашого дослідження відповідає педагогічна модель структурно-функціонального типу, заснована на принципах: цілісності моделі як системи, відтворюваності моделі в конкретному середовищі для досягнення поставлених цілей освіти, результативності реалізованої моделі. Структура моделі зумовлена проблемою дослідження і дає змогу прослідкувати динаміку й різні аспекти моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі.

Функціональний характер розробленої моделі моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі розкривається через взаємодію різних її компонентів (рис. 1).

У моделі ми виокремили такі основні блоки: цільовий, змістово-процесуальний та результативний. Так, цільовий блок забезпечує цільову спрямованість моніторингу організації виховної роботи і відображає реалізацію першого (підготовчого) етапу моніторингу (визначення мети та завдань моніторингу, принципів та функцій його проведення, вивчення реальних факторів, які впливають на якість моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі).

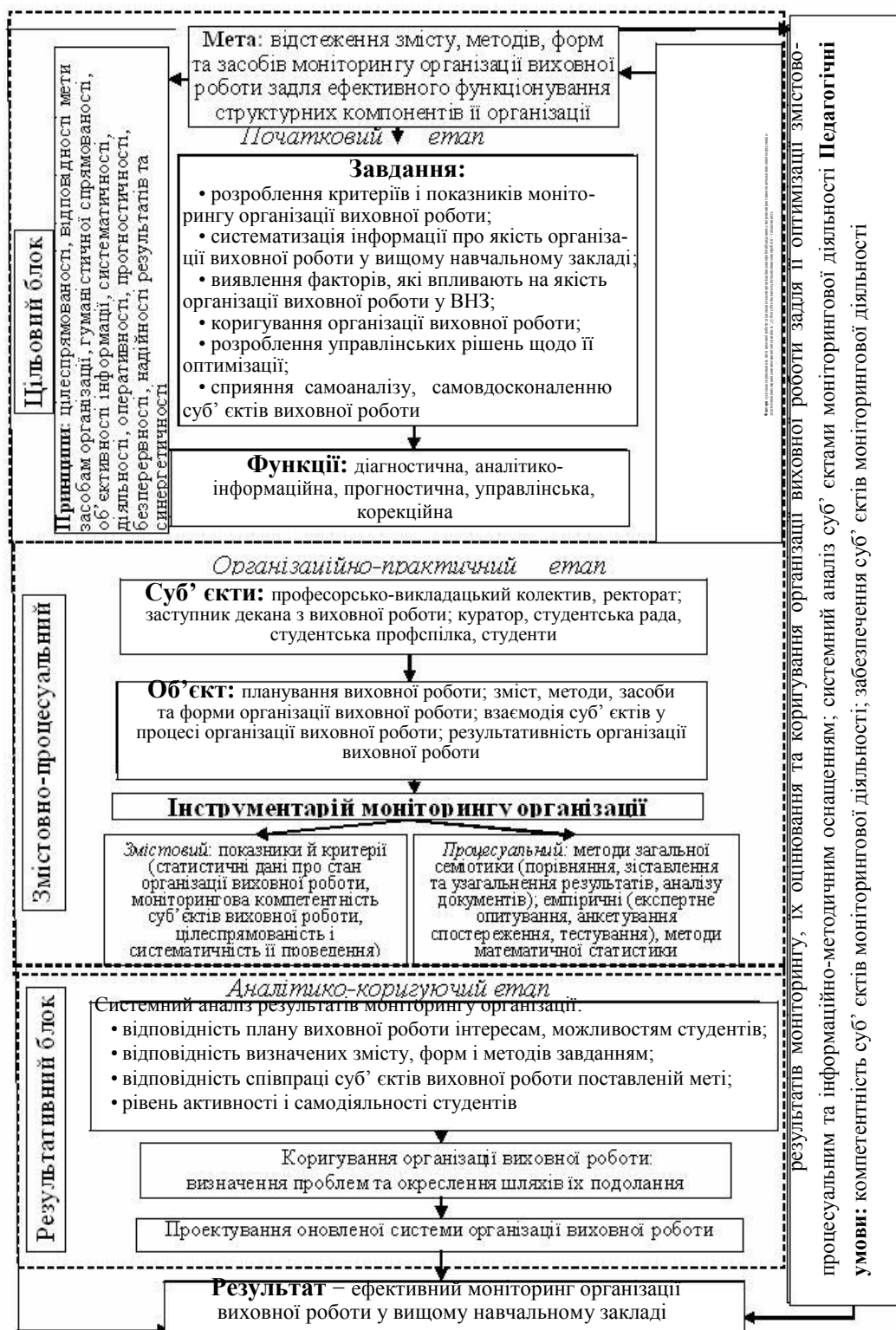

Рис. 1. Модель ефективного моніторингу організації виховної роботи у ВНЗ

Метою моніторингу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі ми визначили якісне відстеження ефективності застосовуваних педагогічних змісту, методів, форм та засобів задля чіткого функціонування всіх структурних компонентів організації виховної роботи для особистісного та професійного зростання учасників педагогічного процесу.

У контексті представленого дослідження моніторинг організації виховної роботи у вищому

навчальному закладі має відповідати таким вимогам (принципам): цільового призначення, відповідності мети моніторингу засобам його організації, гуманістичної прямованості моніторингу, об'єктивності інформації, систематичності, діяльності, оперативності, прогностичності, безперервності, надійності та синергетичності.

Подальша конкретизація цієї мети відображена в завданнях моніторингу організації виховної роботи:

- 1) розроблення комплексу критеріїв і показників, які забезпечують цілісне уявлення про стан організації виховної роботи у вищому навчальному закладі та якісні й кількісні зміни в ньому;
- 2) систематизація інформації про якість організації виховної роботи у вищому навчальному закладі з метою дослідження реального стану її організації у вищому навчальному закладі;
- 3) виявлення чинників, які суттєво впливають на якість організації виховної роботи у вищому навчальному закладі;
- 4) коригування організації виховної роботи, вироблення управлінських рішень щодо її оптимізації;
- 5) сприяння самоаналізу, самовдосконаленню суб'єктів виховної роботи.

У процесі дослідження ми встановили, що, здійснюючи моніторинг організації виховної роботи у вищих навчальних закладах, важливо враховувати чинники, які впливають на ефективність організації виховної роботи. Йдеться про:

1. Відповідність мети організації виховної роботи та системи дій щодо її досягнення.
2. Відповідність суспільних вимог, соціальної практики та досвіду щодо організації виховної роботи у вищому навчальному закладі та їх врахування суб'єктами виховної роботи.
3. Створення сприятливого навчально-виховного середовища у вищому навчальному закладі.
4. Взаємозв'язок виховання і самовиховання, їх інтенсивність.
5. Активність суб'єктів організації виховної роботи.
6. Система відносин між учасниками педагогічного процесу.

Другий, змістово-процесуальний блок моделі, зорієнтований на реалізацію організаційно-практичного етапу моніторингу організації виховної роботи. Так, організаційна складова частини етапу включає визначення об'єкта моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах (цілеспрямованість та чіткість планування виховної роботи; застосовувані зміст, методи, засоби та форми організації виховної роботи; взаємодію суб'єктів у процесі організації виховної роботи та результативність організації виховної роботи як її якості); його суб'єктів (хто буде здійснювати моніторинг); підбір змістово-процесуального інструментарію (за якими критеріями, показниками буде проводитися моніторинг і які методи дослідження будуть використані). Практична складова частини етапу передбачає власне проведення самого моніторингу.

Третій – результативний блок моделі – спрямований на здійснення аналітико-коригуючого етапу моніторингу і передбачає формування в суб'єктів умінь здійснювати системний аналіз результатів моніторингу організації виховної роботи (відповідність плану виховної роботи потребам, можливостям та інтересам студентів і викладачів; відповідність визначених змісту, форм і методів організації виховної роботи завданням, які намічені планом виховної роботи; відповідність співпраці суб'єктів виховної роботи поставленій меті; рівень активності й самодіяльності студентів, їх участь у виховних справах; узгодженість планів роботи факультетів (інститутів) із програмами та концепціями виховної роботи у вищому навчальному закладі, їх відповідність загальнодержавним програмам), виявляти недоліки її організації і коригувати їх (визначати проблеми й окреслювати шляхи їх подолання), прогнозувати модифіковані зміст, форми і методи ефективної організації виховної роботи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Відповідно до запропонованої моделі має бути, на нашу думку, розроблений навчально-методичний комплекс, який би забезпечив суб'єктів моніторингової діяльності необхідними знаннями, сприяв формуванню їхніх моніторингових умінь і навичок якісно проводити моніторинг, аналізувати його результати, вносити корективи в організацію виховної роботи.

Ми зауважуємо також, що запропонована нами модель ефективного моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах є універсальною, адже проблеми організації виховної роботи є однаковими незалежно від професійного спрямування вищої школи. А відтак ефективний моніторинг організації виховної роботи має стати засобом оптимізації виховної діяльності в будь-якому вищому навчальному закладі, що *потребує подальшого наукового дослідження*, пошуку інно-ваційних форм і методів його реалізації.

Джерела та література

1. Батороев К. Б. Аналогии и модели в познании / К. Б. Батороев. – Новосибирск : Наука, 1981. – 320 с.
2. Беспалько В. П. Мониторинг качества обучения средств управления образованием / В. П. Беспалько // Мир образования. – 1996. – С. 31–36.
3. Белова Л. О. Виховна система ВНЗ : питання теорії та практики / Л. О. Белова. – Х. : НУА, 2004. – 264 с.
4. Вітлінський В. В. Моделювання економіки / В. В. Вітлінський. – К. : КНЕУ, 2005. – 408 с.
5. Зуєнко Н. О. Структурно-функціональна модель формування комунікативної культури студентів-аграріїв у процесі їх професійної підготовки / Н. О. Зуєнко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. ст. – Ялта : РВВ КГУ, 2010. – Вип. 26. – Ч. 1. – С. 90–95.
6. Капченко Л. М. Моделювання організаційно-педагогічної діяльності в системі управління професійно-технічними навчальними закладами : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Л. М. Капченко. – К., 2002. – 20 с.
7. Штофф В. А. Моделирование и философия / В. А. Штофф. – Л. : Наука, 1966. – 304 с.

Дурманенко Оксана. Модель ефективного моніторингу організації виховальної роботи в вищому навчальному закладі. В статті розкривається сутність моделювання і його роль в педагогічних дослідженнях; обґрунтовується модель моніторингу організації виховальної роботи в вищих навчальних закладах, яка містить цільову, змістовно-процесуальну і результативну блоки. Визначені мета і завдання моніторингу організації виховальної роботи, принципи і фактори ефективного його реалізації; проаналізовані структурні компоненти змістовно-процесуального і результативного блоків запропонованої моделі. Вказано на необхідності розробки навчально-методичного комплексу для забезпечення суб'єктів моніторингової діяльності необхідними знаннями і формування моніторингових умінь.

Ключевые слова: моніторинг, моніторинг організації виховальної роботи, модель, вище навчальне заклад, модель ефективного моніторингу організації виховальної роботи в вищому навчальному закладі.

Durmanenko Oksana. The Model of Effective Monitoring of Organization of Educational Work in Higher Educational Institution. The article deals with the essence of modeling and its role in pedagogical researches; the monitoring model of organization of educational work in higher educational institutions are substantiated, which contains the target, meaningful-procedure and productive blocks. The purpose and monitoring tasks of organization of educational work, principles and factors for its effective operation are defined; the structural components of meaningful-procedure and productive blocks of the proposed model are analyzed. It is indicated the need to develop the teaching materials in order to providing subjects of monitoring activities necessary knowledge and formation the monitoring skills.

Key words: monitoring, monitoring of organization of educational work, model, higher education institution, model of effective monitoring organization of educational work in higher educational institution.

Стаття надійшла до редколегії
12.05.2014 р.